

THƯ VIỆN ĐẠI HỌC FREIBURG

Thư viện đại học Freiburg thuộc Đại học Freiburg (tên chính thức: Albert Ludwig University of Freiburg - Đại học Albert Ludwig của Freiburg) là một trong những thư viện học thuật lớn nhất ở châu Âu. Thư viện này hỗ trợ nghiên cứu, giảng dạy và học tập cho Đại học Albert Ludwigs của Freiburg thông qua việc cung cấp và phổ biến tài liệu nghiên cứu, các phương tiện truyền thông và các thông tin khác phục vụ cho việc nghiên cứu, học tập một cách kịp thời khi bạn đọc có yêu cầu.

1. Giới thiệu chung về Thư viện Đại học Freiburg

Thư viện Đại học Freiburg (sau đây gọi tắt là Thư viện) - một trong những thư viện hàng đầu của Đức, đã tạo ra một cơ sở hạ tầng cung cấp nguồn học liệu và phương tiện truyền thông phục vụ cho hoạt động nghiên cứu, học tập và nâng cao kiến thức của người dùng thư viện, đồng thời, thực hiện việc thu thập, bảo quản, lưu giữ và phát triển các bộ sưu tập, các nguồn tài liệu phục vụ bạn đọc. Thư viện cũng tham gia vào hoạt động chuyển giao kiến thức và công nghệ của Đại học Freiburg, đóng góp một phần quan trọng vào hồ sơ giá trị văn hóa của Trường.

Thư viện thúc đẩy việc nâng cao các kỹ năng về công nghệ thông tin cho người dùng thư viện thông qua các buổi đào tạo chung và các buổi đào tạo theo chủ đề, giúp các giảng viên tại Trường luôn được cập nhật các kỹ năng cần thiết để hỗ trợ nghề nghiệp. Thư viện hoạt động và phát triển các dịch vụ của mình dựa trên phương châm “thư viện kết hợp” hay “thư viện lai” (hybrid library). Phần phục vụ truyền thống của Thư viện bao gồm tòa nhà thư viện lớn với hệ thống các phòng đọc, máy trạm, kho kệ và tài sản vật lý (đặc biệt là tài liệu in)

được liệt kê trong các danh mục tra cứu.

Thư viện số giới thiệu các nguồn thông tin khoa học có thể truy cập, như: các cổng thông tin theo chủ đề, các nguồn thông tin trên internet cho phép khai thác trực tuyến, bao gồm các cơ sở dữ liệu (CSDL), các tạp chí điện tử, sách điện tử. Thư viện đề ra mục tiêu là một trong những nhà cung cấp dịch vụ hướng đến khách hàng của Đại học Freiburg. Bên cạnh đó, Thư viện cũng phục vụ các nhu cầu thông tin của những người dân trong thành phố. Cùng với thư viện chính, các thư viện khoa và viện nghiên cứu thuộc Đại học Freiburg tạo thành một hệ thống thư viện tiện lợi và phù hợp với nhu cầu cụ thể của người dùng.

Vốn tài liệu của thư viện phong phú với nhiều loại hình khác nhau. Thư viện hiện lưu giữ hơn 3 triệu đơn vị tài liệu dạng giấy và hơn 2 triệu bản tại các thư viện ngoại vi. Thư viện có hơn 12.600 bộ sách hiếm, các bộ sưu tập về lịch sử, văn học, các bản thảo và tác phẩm viết tay. Các bản in từ thế kỷ 16 và 17 đang được số hóa và phục vụ trực tuyến.

Thư viện chú trọng việc phát triển các CSDL, bộ sưu tập các tạp chí điện tử, sách điện tử. Hiện nay, Thư viện cung cấp hơn 1.500.000 CSDL và tài liệu điện tử riêng biệt; gần 113.000 tên tạp chí điện tử; gần 46.000 phương tiện kỹ thuật số, phương tiện truyền thông nghe - nhìn. Ngoài ra, Thư viện còn lưu giữ nhiều loại tài liệu khác phục vụ cho mục đích học tập, nghiên cứu. Hằng năm, Thư viện dành một khoản kinh phí lớn để mua quyền truy cập và khai thác các CSDL điện tử, đặc biệt là các CSDL tạp chí điện tử.

2. Không gian phục vụ học tập và nghiên cứu

Thư viện có nhiều lựa chọn dành cho bạn

đọc, trong đó, bao gồm hệ thống phòng đọc và phòng phục vụ các hoạt động hỗ trợ nghiên cứu, học tập. Thư viện có 1.750 chỗ ngồi phục vụ bạn đọc và 100 ghế sẽ được bổ sung vào các phòng đọc trong thời gian cao điểm. Bạn đọc có thể lựa chọn một không gian yên tĩnh để tập trung đọc sách hoặc cũng có thể lựa chọn không gian học tập nhóm, nơi họ có thể thoải mái trao đổi, thảo luận.

Hệ thống các phòng đọc

Hệ thống các phòng đọc với khoảng 1.250 bàn máy đơn dành cho từng người. Tất cả các bàn đều có đèn đọc sách và khóa bảo vệ Kensington dành cho máy tính xách tay của bạn đọc. Giữa mỗi bàn có một dải phân cách với bàn đối diện, tạo cho bạn đọc một không gian riêng tư và yên tĩnh để làm việc, nghiên cứu.

Các phòng đọc là nơi lưu giữ và phục vụ mở với hơn 230.000 đơn vị tài liệu, trong đó bao gồm: sách, tạp chí, báo, các bộ bách khoa toàn thư, từ điển chuyên ngành, thư mục sách tóm tắt, các ấn phẩm mô tả tài liệu.

Thư viện có 4 phòng đọc chính, nằm ở 4 tầng của tòa nhà thư viện. Tại đây, bạn đọc có thể tìm kiếm và lựa chọn đọc sách, tạp chí, báo và các bộ sưu tập đặc biệt. Các phòng đọc phục vụ mở và được chia theo các lĩnh vực khoa học và loại hình tài liệu khác nhau. Tài liệu trong các phòng đọc được sắp xếp có hệ thống theo từng trường con của mỗi chuyên ngành. Bạn đọc có thể tự tìm kiếm, lựa chọn sách và tài liệu theo nhu cầu của mình một cách dễ dàng. Bản mô tả tài liệu và chỉ dẫn tìm kiếm được đặt ở mỗi giá kệ hoặc bạn đọc có thể tra cứu thông tin chỉ dẫn chi tiết trên hệ thống website của Thư viện.

Ngoài các phòng đọc chính, Thư viện còn bố trí nhiều chỗ ngồi xung quanh các phòng đọc với không gian thoải mái, nơi bạn đọc có thể đọc sách, thư giãn trong thời

gian học tập, nghiên cứu tại thư viện. Các máy tính tại Thư viện đều có kết nối internet và được cài đặt các chương trình Windows tiêu chuẩn.

Phòng đọc bộ sưu tập đặc biệt

Việc tra cứu tài liệu có thể thông qua danh mục bộ sưu tập đặc biệt tại phòng đọc hoặc qua hệ thống tra cứu trực tuyến. Bạn đọc được hướng dẫn tra cứu và đặt trước tài liệu một cách chi tiết trên hệ thống cổng thông tin của Thư viện. Sách quý hiếm chỉ được sử dụng tại phòng đọc của Thư viện. Có nhiều bộ sưu tập thuộc các lĩnh vực khác nhau, như: Các bản in cổ và sách hiếm, các tác phẩm cổ viết tay, các lưu trữ về lịch sử địa chất, các di tích văn học, âm nhạc, các bộ sưu tập về lịch sử, v.v... Việc sao chép, tái bản và xuất bản các tài liệu này phải tuân thủ theo các quy định của Thư viện và Luật Bản quyền. Thư viện cho phép sao chép các tác phẩm riêng lẻ từ bộ sưu tập này để phục vụ cho mục đích học thuật và chỉ được sao chép ở định dạng kỹ thuật số. Nếu các tác phẩm đã được chuyển sang dạng vi phim hay các định dạng tương tự thì có thể nhân bản. Người dùng thư viện phải tham khảo ý kiến của thủ thư trước khi sử dụng máy quét tài liệu, máy ảnh hoặc máy quay nếu muốn ghi lại các loại hình tài liệu đặc biệt này.

Khu vực làm việc nhóm

Bên cạnh các phòng đọc với không gian yên tĩnh, Thư viện cũng bố trí các khu vực riêng, nơi bạn đọc có thể làm việc nhóm và tự do trao đổi ý tưởng với nhau. Để tạo điều kiện cho việc chia sẻ, thảo luận nhóm, khu vực này được lắp đặt một màn hình lớn phục vụ cho các bài thuyết trình. Thư viện có hướng dẫn chi tiết cách sử dụng thiết bị và hỗ trợ một số công cụ cần thiết cho hoạt động này. Người dùng thư viện có thể kết nối với máy tính xách tay để chia sẻ các ý tưởng, nghiên cứu của mình thông qua các bài thuyết trình.

Khu vực Cafe trong không gian của Thư viện cũng là nơi bạn đọc có thể nghỉ ngơi, trao đổi và chia sẻ trong thời gian đến Thư viện. Trong những năm gần đây, mô hình tạo một không gian mở trong các thư viện đang được quan tâm và trở thành một dịch vụ cần thiết, đáp ứng nhu cầu của bạn đọc. Thư viện không chỉ là nơi bạn đọc đến mượn và đọc tài liệu đơn thuần, mà còn là nơi có không gian và môi trường tốt nhất để bạn đọc cảm thấy thực sự thoải mái và tiện lợi trong suốt quá trình học tập, nghiên cứu, làm việc và sáng tạo.

Phòng đọc dành cho cha mẹ và con cái

Đây là phòng đọc đặc biệt tại Thư viện dành cho những bạn đọc có con theo cùng. Phụ huynh có thể yên tâm làm việc trong phòng này vì ở đó có những cuốn sách và những đồ trưng bày dành cho trẻ em. Điều này cho thấy, Thư viện quan tâm, đáp ứng các nhu cầu của mọi đối tượng bạn đọc, thực sự lấy bạn đọc làm trung tâm và luôn tạo những điều kiện tốt nhất để phục vụ người dùng thư viện.

Phòng đào tạo

Các phòng này được sử dụng để đào tạo, tập huấn khai thác các CSDL, là nơi tổ chức các buổi hội thảo chuyên ngành và giới thiệu các công nghệ mới, ví dụ, chương trình giới thiệu phần mềm quản lý trích dẫn tài liệu tham khảo Citavi. Các phòng đào tạo đều được trang bị công nghệ trình chiếu mới nhất để phục vụ cho các hoạt động trên.

Trung tâm truyền thông

Dành cho các dự án của trường đại học, cũng như hỗ trợ người dùng thư viện thực hiện và chỉnh sửa các dữ liệu như: video, âm thanh, hình ảnh, các bộ phim ngắn, sắp chữ cho các sản phẩm in, đồ họa. Tại đây, Thư viện có một kho lưu trữ video phong phú và là nguồn tài liệu tham khảo hữu ích dành cho bạn đọc thư viện.

3. Thư viện số và các dịch vụ ứng dụng hỗ trợ người dùng tin

Thư viện số và truy cập mở

Đức là quốc gia đi đầu trong vấn đề tăng cường và thúc đẩy truy cập mở nhằm tạo khả năng tiếp cận tới các công trình nghiên cứu một cách sâu rộng, tạo cơ hội để mọi người trên thế giới đều có thể tự do truy cập thông tin học thuật miễn phí và giảm phí hết mức có thể trước những rào cản về pháp lý hay kỹ thuật. Một trong những yêu cầu và nguyên tắc được đưa ra là, thông tin học thuật, đặc biệt là các kết quả và dữ liệu được tạo ra trong quá trình nghiên cứu thông qua các dự án, chương trình được tài trợ bằng nguồn vốn công phải được cung cấp đầy đủ cho công chúng. Hai con đường để thực hiện mục tiêu này là truy cập mở Vàng và truy cập mở Xanh. Quỹ Nghiên cứu Đức (Deutsche Forschungsgemeinschaft - DFG) - một tổ chức tài trợ nghiên cứu khoa học, kỹ thuật và nhân văn thông qua nhiều chương trình đã thực hiện hỗ trợ xuất bản các kết quả nghiên cứu trên các tạp chí truy cập mở trong khuôn khổ chương trình tài trợ "Xuất bản Truy cập mở". Do đó, Đại học Freiburg cũng không nằm ngoài xu thế và mục tiêu này - luôn ủng hộ, thúc đẩy việc chia sẻ và sử dụng dữ liệu mở với phương châm: truy cập miễn phí tới nguồn tri thức học thuật.

Tại Đại học Freiburg, phần lớn các loại hình tài liệu đều được đưa vào Thư viện số, bao gồm các CSDL, như: CSDL thư mục, CSDL toàn văn, CSDL dữ kiện, CSDL hình ảnh, các bộ sưu tập sách điện tử, tạp chí điện tử và các ấn phẩm trực tuyến khác. Thư viện đã số hóa nhiều tài liệu nghiên cứu của Đại học Freiburg mà trước đây bạn đọc khó có thể tiếp cận được. Hệ thống thông tin CSDL (Datenbank-Infosystem/DBIS) chứa toàn bộ các CSDL của Thư viện, bao gồm cả các CSDL được cấp phép cho Đại học Freiburg và các CSDL trực tuyến có

thể truy cập miễn phí. Người dùng thư viện có thể tìm kiếm theo tên một CSDL cụ thể hoặc tìm kiếm trong danh sách các CSDL theo lĩnh vực chuyên môn của mình. Họ cũng có thể tìm kiếm các thông tin cần thiết trong các CSDL thư mục, đọc các bài báo khoa học trên các tạp chí điện tử, xem các bộ sưu tập lịch sử, các bộ sưu tập trực tuyến của Thư viện thông qua hệ thống mạng của Trường mọi lúc, mọi nơi.

FreiDok plus

FreiDok plus là kho lưu trữ thể chế lớn của Đại học Freiburg từ năm 1999. Năm 2015, Thư viện đã chuyển FreiDok plus sang một cơ sở hạ tầng kỹ thuật mới và hiện đại. FreiDok plus là một trong những kho lưu trữ tốt nhất thế giới và cổng thông tin này hoạt động như một nền tảng hỗ trợ xuất bản mở của Thư viện dành cho các ấn phẩm học thuật được xuất bản trong trường đại học, một kho lưu trữ thông tin thư mục, một hệ thống lưu giữ, quản lý và dễ dàng tìm kiếm thông tin nghiên cứu của Đại học Freiburg. Mục tiêu trọng tâm của FreiDok plus được đặt ra dựa trên cam kết về Truy cập mở của Đại học Freiburg, đó là: tăng cường khả năng hiển thị các kết quả nghiên cứu tại Freiburg, đơn giản hóa việc truy cập tới các ấn phẩm và dữ liệu nghiên cứu theo tinh thần của Khoa học mở, đồng thời, bảo đảm tính khả dụng lâu dài đối với những thông tin được lưu trữ.

Freikon

Freikon là một CSDL đa phương tiện và hình ảnh số tương tác. CSDL này được sử dụng để: tải dữ liệu lên và lưu trữ; quản lý và mô tả dữ liệu; chia sẻ dữ liệu; tìm kiếm và tải về các tài liệu hình ảnh. Các thành viên của Đại học cũng có thể tìm kiếm CSDL hình ảnh của các trường đại học khác. Freikon cũng cho phép người dùng tạo lập, xem và xuất nội dung là các tài liệu thuyết trình ở dạng hình ảnh.

Hệ thống tạp chí mở

Thư viện sử dụng hệ thống tạp chí mở (OJS) để hỗ trợ các thành viên của mình trong việc xuất bản tạp chí truy cập mở. Đây là công cụ mà Thư viện lựa chọn để hỗ trợ kỹ thuật, tổ chức và quản lý việc xuất bản các tạp chí truy cập mở. Thư viện là đơn vị đầu mối, giúp các thành viên thiết lập tạp chí mới và hướng dẫn các thành viên thực hiện quy trình xuất bản tạp chí ở dạng điện tử lên hệ thống này.

Môi trường nghiên cứu ảo

Môi trường nghiên cứu ảo hỗ trợ cho việc nghiên cứu và giảng dạy bằng cách sử dụng cơ sở hạ tầng và các phương pháp kỹ thuật số, đồng thời, giúp cho các thành viên tham gia vào môi trường này có thể minh bạch hóa các số liệu và kết quả nghiên cứu trong từng giai đoạn của dự án. Người dùng có thể sử dụng và chia sẻ nguồn tài liệu, cũng như các công cụ hỗ trợ nghiên cứu, phát triển các ý tưởng và giải quyết các vấn đề trong môi trường nghiên cứu ảo. Họ cũng có thể phát triển môi trường nghiên cứu phù hợp với dự án của mình thông qua việc tương tác, kết nối với các nền tảng bên ngoài.

Một số dịch vụ hỗ trợ nghiên cứu khác

Hỗ trợ nghiên cứu và xuất bản

Các bài báo khoa học, các ấn phẩm, sách chuyên khảo, tuyển tập các công trình nghiên cứu, tài liệu chuyên môn, dữ liệu nghiên cứu, v.v... của các thành viên thuộc Đại học Freiburg được hỗ trợ xuất bản và lưu trữ lâu dài tại FreiDok plus. Chúng sẽ được đưa vào danh mục tìm kiếm và được chia sẻ rộng rãi với cộng đồng học thuật trên toàn cầu như một tài liệu tham khảo.

Thư viện hướng dẫn và cung cấp các dịch vụ hỗ trợ sinh viên và học giả tại Đại học Freiburg trong toàn bộ chu trình nghiên cứu: từ giai đoạn lập kế hoạch dự án và ứng dụng quy trình thu thập dữ liệu nghiên cứu để thực hiện nhiệm vụ cho đến việc công bố kết quả nghiên cứu, cụ thể là:

- Hỗ trợ chuẩn bị dữ liệu: Hỗ trợ việc chuyển đổi dữ liệu sang các định dạng khác; xuất bản dữ liệu trên kho lưu trữ chính của FreiDok plus; lập chỉ mục nội dung dữ liệu; hỗ trợ việc tìm kiếm dữ liệu đó với những công cụ tìm kiếm mới nhất.

- Đăng ký mã số nhận dạng đối tượng kỹ thuật số (DOI): Thư viện là cơ quan đăng ký trung tâm của các trường đại học thành viên về mã số DOI với DataCite. Các ấn phẩm qua FreiDok plus sẽ được tự động gán DOI.

- Các dịch vụ được Thư viện hỗ trợ như: cung cấp và hướng dẫn các nhà khoa học, các nhà nghiên cứu thực hiện các giải pháp để xuất bản tài liệu và dữ liệu nghiên cứu; cung cấp các thông tin liên quan đến vấn đề pháp lý; đề xuất các giải pháp tốt nhất để quản lý dữ liệu nghiên cứu của họ.

Mượn liên thư viện

Thư viện thực hiện cung cấp tài liệu với hơn 4 triệu tài liệu thuộc các thư viện nằm trong mạng lưới của Đại học Freiburg và khoảng 2 triệu tài liệu có tại các thư viện khoa, ngoài ra, có cả những tài liệu không thuộc quản lý của Freiburg.

Với những tài liệu không có tại Thư viện, bạn đọc sẽ được Thư viện giới thiệu và cung cấp thông tin chi tiết để có thể tùy chọn dịch vụ mượn liên thư viện với mục tiêu: bạn đọc luôn được trang bị đầy đủ các tài liệu cần thiết trong quá trình nghiên cứu, giảng dạy, đào tạo và học tập. Bạn đọc đặt mượn tài liệu thông qua cổng thông tin Mượn liên thư viện. Các lệnh tìm kiếm sẽ được thực hiện trong các danh mục thông qua việc quét các danh mục của nhiều thư viện ở Đức. Bạn đọc có thể lựa chọn mượn tài liệu mình cần từ danh sách được đưa ra.

Dịch vụ chuyển phát tài liệu: Nếu bạn đọc muốn có tài liệu mình cần một cách nhanh nhất, họ có thể chọn đặt dịch vụ chuyển tài liệu. Nhà cung cấp dịch vụ sẽ lấy tài liệu từ

thư viện và giao trực tiếp cho bạn đọc. Thư viện không tham gia vào quá trình này. Để đặt tài liệu, bạn đọc chỉ cần chọn tài liệu mình cần trong CSDL của nhà cung cấp. Hình thức giao hàng, chi phí và thời gian sẽ khác nhau tùy thuộc vào dịch vụ giao hàng. Một trong những dịch vụ phân phối tài liệu được Thư viện giới thiệu là Subito. Đây là dịch vụ có phí và cung cấp tài liệu nhanh của nhiều thư viện hàn lâm từ Đức, Áo và Thụy Sĩ.

Kết luận

Trường Đại học Freiburg đã nhận được nhiều giải thưởng và là một trong những trường đại học tốt nhất của Đức với môi trường học tập, nghiên cứu và sáng tạo khoa học đầy cảm hứng. Để có được kết quả này, thư viện của Trường đóng một vai trò đặc biệt quan trọng trong việc hỗ trợ học tập và nghiên cứu. Thư viện đã tạo ra các dịch vụ phù hợp với mọi nhu cầu của bạn đọc, bảo đảm quyền tiếp cận thư viện không có rào cản và môi trường làm việc tốt nhất dành cho bạn đọc. Bên cạnh đó, tất cả bạn đọc đến đây cũng luôn được khuyến khích để cùng với Thư viện tạo nên một môi trường học tập thân thiện, tích cực và văn minh.

Nguyễn Thị Tú Quyên
(*Tổng hợp và lược dịch*)

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Document Delivery Service Subito. Truy cập tại: <https://ub.uni-greifswald.de/en/service/user-services/interlibrary-loans/document-delivery-service-subito/> (Ngày 26/11/2020).
2. FreiDok plus. Truy cập tại <https://freidok.uni-freiburg.de/> (ngày 25/11/2020).
3. Universitätsbibliothek Freiburg. Truy cập tại <https://www.ub.uni-freiburg.de/en/about-us/> (tháng 11/2020).